

SCHAATSSEN: een 'Leidse' sport...

Eindrapport
Werkgroep Schaatsen
Leiden, december 2007

...en een markt voor een nieuwe ijsbaan

VOORWOORD

In Leiden wordt geschaatst. Velen doen dat, en dat levert zowel sportief plezier op als toptalenten en kampioenen. Jammer is alleen dat we die kampioenen zelden meer in Leiden zien. De huidige Leidse ijshal is immers in nationaal verband niet meer dan een pierebadje. In zijn huidige opzet voldoet de ijshal ook steeds minder aan de hedendaagse eisen van comfort, veiligheid en optimale sportbeleving.

In 2006 heeft de gemeente Leiden daarom een *Werkgroep Schaatsen* ingesteld, die de mogelijkheden moest onderzoeken van renovatie of vervangende nieuwbouw voor de ijshal. In december '06 werd een tussenrapport opgeleverd, dat drie varianten beschreef: van 'kleine gerenoveerde hal' tot 'nieuwe 400-meterbaan'. Het stadsbestuur wilde nadere uitwerking in termen van bouwkosten, bezoekersaantallen en exploitatiebeelden. Die nadere uitwerking treft u aan in dit eindrapport.

Externe deskundigen hebben aan dit eindrapport een belangrijke bijdrage geleverd. In de bestaande ijshal is een reeks technische inspecties uitgevoerd - met tamelijk gunstige resultaten. Een architect heeft een ontwerp en begroting gemaakt voor renovatie. En het bureau Grontmij/Marktplan heeft grondig marktonderzoek gedaan, plus een doorrekening van bouwkosten en exploitatiebegrotingen voor de twee 'nieuwe' varianten. Door deze externe expertise weten we meer dan een jaar geleden. Maar de strekking is niet wezenlijk veranderd: er IS een gezonde markt voor een vernieuwde of nieuwe ijsbaan in Leiden.

De werkgroep schaatsen heeft in haar tussenrapport van december 2006 een voorkeur uitgesproken voor variant 2 - de nieuwbouw van een compacte hal. Nader onderzoek wijst nu uit dat deze middenvariant qua exploitatie minder gunstig uitvalt.

Nu komt het erop aan dat Leiden keuzes durft te maken, voor de toekomst van deze sport.

Jan Karstens, voorzitter Werkgroep Schaatsen

INDELING

Dit rapport omvat drie losse delen:

1. “Schaatsen, een Leidse Sport”. Introductie en leeswijzer.

- de voorgeschiedenis
- de rol van de gemeente Leiden
- het uitgevoerde onderzoek
- de cijfers samengevat
- conclusies, perspectieven

2. “Haalbaarheidsonderzoek Kunstijsbaan Leiden”. Het rapport van Grontmij/Marktplan, met marktonderzoek, bouwkostenraming en exploitatieprognose voor 3 ijsbaanvarianten.

3. “Op welk ijs schaatst Leiden over 10 jaar?” Het tussenrapport van de werkgroep, uit december 2006. De toelichting over de positie van het schaatsen, de uitwerking en vergelijking van de varianten - vrijwel alles in dit rapport is nog actueel. Alleen zijn er nu betere financiële cijfersprognoses en andere.

Apart beschikbaar is een plan “Renovatie en Restyling Leidse IJshal” van Architectenbureau M. van Beukering, over aanpassingen waarmee de huidige ijshal weer 20 jaar vooruit kan - met behoud van een aantal beperkingen, maar met verhoogd comfort en veiligheid. De berekeningen uit dit plan vormden belangrijke input voor het hier gepresenteerde haalbaarheidsonderzoek.

DE VOORGESCHIEDENIS

Georganiseerd schaatsen in de regio, sinds meer dan 1 eeuw:

- Molen- /merentochten. 15 natuurisbanen binnen handbereik
- 11-stegentocht. Duinpoldertocht, enz
- kampioenen: Egbert van 't Oever (Lisse), Jan vd Hoorn (Ter Aar), 11-stedenwinnaar 1954

Warme winters. IJSHAL bracht vanaf 1976 nieuw elan:

- Schaatslessen, hardrijden, kunstrijden, ijshockey, shorttrack
- Olympische kampioenen. Recent nog Bob de Jong (Turijn 2006)
- 20 clubs. Recreatie, wedstrijden. IJshockey, kunstrijden, shorttrack
- Door ijshal al 25 jaar brede stroom jong toptalent
- Aansprekende evenementen, zoals 'basisscholenkampioenschap'
- IJshal 2 x failliet, daarna 10 jaar lang vrijwel zelfbedruipend

Vanaf 1999: Roep om steun bij modernisering/nieuwbouw

- Achterstallig onderhoud; hoge energiekosten.
- *snelheden stijgen*, hardrijders steeds jonger weg naar grote banen.
- NOC*NSF 2001: er is sportief draagvlak voor een nieuwe baan.
- 2003-2005: diverse acties van ijsclubs.

In zijn huidige opzet haalt de ijshal 2015 niet - zowel technisch als qua gebruik

DE ROL VAN DE GEMEENTE LEIDEN

Van oudsher had de gemeente geen rol bij het schaatsen

Natuurijsbaan Stevenshof: stuk grasland, onderhoud door ijsvereniging

Kunstijsbaan 1976: particulier initiatief. Na faillissement onder een stichting gebracht.

IJshal was een publieke voorziening, maar viel niet onder het gemeentelijk sportbedrijf. Evenmin onder de gemeentelijke begroting voor sportfaciliteiten.

1998-2005: IJshal Leiden de enige 'zelfbedruipende' kunstijsbaan in Nederland. Maar geen duurzame basis voor continuïteit: NUL onderhoud en mega-inzet vrijwilligers. Toenemende zorgen.

2003: IJclubs houden sponsorloop (zie foto) en andere acties, voor behoud ijshal.

2004: Zoeterwoude geeft als eerste gemeente een directe subsidie van 5000 euro aan de ijshal.

In 2006 wordt de IJshal een issue in de gemeentepolitiek:

Concept Sportnota: schaatsen 4e sport Leiden. Toptalent, breedtesport. Maar geen geld voor faciliteiten.

Oproep schaatsclubs: geef ijssport gelijke behandeling als andere sporten. Maak uit gemeentelijke sportuitgaven van ruim 6 mln per jaar een deel vrij voor schaatsfaciliteiten.

Moties gemeenteraad feb '06: tijdelijk steun huidige hal, onderzoek haalbaarheid renovatie/ nieuwbouw

B&W stelt werkgroep in: zomer 2006. Haalbaarheidsonderzoek toekomstige ijshal.

Sponsorloop ijsclubs voor Leidse IJshal, 2003

HET UITGEVOERDE ONDERZOEK

Werkgroep: zes leden uit schaatswereld, met expertise mbt bouwprojecten, aanbesteden, marktonderzoek. Onafhankelijke voorzitter: oud-notaris Jan Karstens

Aanpak: fact finding:

- markt. Behoeften bij schaatsclubs. Animo bij de bevolking. Realistische bezoekersaantallen.
- techniek. Inspecties huidige hal. Bouwkundige eisen renovatie en 2 varianten nieuwbouw
- finance. Raming bouwkosten, exploitatiekosten en inkomsten per variant.

Vergeleken tussen de varianten, en met recente ijsbanen elders in Nederland.

Tussenrapport eind 2006:

DRIE varianten:

- (1) huidige renoveren. Accent op ijshockey, kunstrijden, shorttrack en jeugd/recreanten langebaan
 - (2) nieuwe combihal 250-333 m. Meer ruimte ijshockeytribunes, iets meer hardrijden en toerschaatsers
 - (3) overdekte 400m- baan. Als 1-2, maar meer capaciteit. En volwaardig voor hardrijden, incl wedstrijden.
- Investering 2-12 m€. Bij elke variant voldoende bezoekers verwacht.

Vervolgonderzoek in 2007:

Varianten uitgediept en grondig vergeleken, met externe bureaus. Centrale partij *Grontmij/Marktplan*

Bouwkundig: ruimtestaten, technische specificaties, gedetailleerde investeringsbegroting

Marktonderzoek: bevolkingstrend, enquête, gesprekken, concurrentie-analyse => bezoekersramingen

Exploitatieramingen: detailuitwerking bouwkosten, exploitatie, inkomsten => exploitatiebegroting

17 december onderzoek afgerond.

DE CIJFERS SAMENGEVAT

Het onderzoek laat zich samenvatten in de hier opgesomde kerncijfers

Samenvatting kengetallen 3 varianten ijsbaan Leiden 2010			
Variant	Renov 182m	Hal 333m	400mbaan
Bouwkosten, eenmalig	3.952.000	11.947.000	14.200.000
Lasten			
Kapitaallasten bouw	242.650	733.445	872.128
Exploitatielasten	623.924	816.899	1.004.082
Totale lasten/jr	866.574	1.550.344	1.876.210
Baten			
Clubs, gewest	261.321	264.434	322.642
Recreanten, scholen	227.594	349.507	603.910
Overig	67.950	63.995	133.359
Totale baten/jr	556.865	677.936	1.059.911
Rentabiliteit			
Exploitatieresultaat incl bouwkosten	-309.709	-872.407	-816.299
Dekkingspercentage integrale kosten	64%	44%	56%
Exploitatieresultaat excl bouwkosten	-67.059	-138.963	55.829
Dekkingspercentage exploitatie	89%	83%	106%
Kengetallen ivm bezoekers			
Bezoek recreanten en scholen (prijs 3,50)	66.000	103.000	176.000
Collectief gebruik door clubs/gewest*	76.250	76.500	93.500
Totaal aantal gebruikers per jaar	142.250	179.500	269.500
Tekort incl bouwkosten, per bezoeker	2,18	4,86	3,03

*) Collectief gebruik omgerekend naar aantal gebruikers, uitgaand van gelijke uurprijs (3,50)

CONCLUSIES, PERSPECTIEVEN

De markt: Het onderzoek van Grontmij-Marktplan, in aanvulling op de eerdere inventarisatie van behoeften bij de ijssclubs, bevestigt dat er in de regio Leiden een gezonde markt is voor een nieuwe of vernieuwde ijshal. De bezoekersaantallen, geraamd met voorzichtige aannames, zijn vergelijkbaar met die van andere banen met dezelfde omvang.

Kosten, baten: De bouwkosten variëren van 4 mln tot 14 mln euro. Net als bij andere sportfaciliteiten in Nederland zal het niet mogelijk zijn, de investeringskosten terug te verdienen uit de exploitatie. Wel blijkt, na de bouwinvestering, in twee varianten een vrijwel kostendekkende exploitatie mogelijk. Inclusief kapitaalslasten van de bouw is de exploitatietekort per 'kaartje' voor deze twee varianten tussen 2 en 3 euro, of 35-45% van de totale kosten. Volgens de informatie van de werkgroep is dit gunstig vergeleken met veel andere sportfaciliteiten, zoals zwembaden en voetbalvelden.

De varianten: Op basis van de nu beschikbare gegevens komt het financiële plaatje voor de middenvariant (333m-hal) relatief ongunstig uit. Dit hangt samen met de plannen voor een hal van vergelijkbare omvang in Alphen a/d Rhijn. De middenvariant moet het van hetzelfde type publiek hebben en zal daarom de meeste concurrentie van 'Alphen' ondervinden.

De twee overige varianten blijken elk een levensvatbaar concept:

1 - renovatie. De hal blijft klein. Comfort, veiligheid en 'allure' worden verbeterd. De investeringskosten zijn in absolute zin beperkt, en de jeugd plus een deel van de recreanten kunnen weer twintig jaar vooruit. Aan de behoeften van hardrijclubs wordt met deze kleine ijshal echter niet voldaan. Bovendien blijft de totale bezoekerscapaciteit bescheiden

2 - 400m-baan. Voor een ijsbaan van dit formaat, waar elders in het land veel ervaring mee bestaat, blijkt de Leidse regio voldoende draagvlak te bieden. Dit type baan biedt meer mogelijkheden voor verdere ontwikkeling van de schaatssport, en voor het wedstrijdschaatsen. Wel is de vereiste totale investering hoger. Regionale of andersoortige samenwerking zal nodig zijn om de kosten hiervoor op te brengen.